

TORNEDALINGAR i Uppsala

NYHETSREVY 2021, nr 3. 15 maj

Kära vänner i Tornedalsföreningen!

Den här Pandemin har gett oss en hel del att tänka på. Somliga har kunnat ta vara på tiden på olika sätt. Som bilburen är det enklare att förflytta sig och få omväxling. Jag känner med er som inte har bil - ni blir verkligen mer låsta i närområdet.

Vi som är en generation som vuxit upp under stillsammare former har något lättare att finna oss i att vara begränsade. Jag hade velat samla er, men har jag följt restriktionerna.

Vi får hoppas på det bästa inför den kommande sommaren. Inom styrelsen planerar vi för ett möte utomhus. Vi väntar på tillstånd att kunna vara fler än 8 personer för ett möte.

Om restriktionerna kvarstår kan vi, när vi samlas utomhus dela upp oss i grupper om åtta eller färre och hålla avstånd. De flesta av oss äldre är vaccinerade i juni månad. Vi ska snart mötas i styrelsen och planera.

Minoritetsspråkspriset 2021 går till Tornedalsteatern som arbetar brett för att tillgängliggöra såväl meänkieli som den tornedalska kulturen.

Tornedalsteatern får utmärkelsen, bland annat för att de inkluderar såväl olika åldrar som olika språkgrupper i sitt arbete. Ur juryns motivering: "Teatern vänder sig både till barn och vuxna, och med hjälp av textning på scenen kan alla, oavsett kunskaper i meänkieli, ta del av föreställningarna."

Om förbundsledningen i STR-T

De av er som läser Haparandabladet som papperstidning eller digitalt har fått information om vad som hänt på årskongressen för STR-T. Kanske andra blivit informerade genom att lyssna på Meänraatio på söndag morgnar kl.9.30 under 90 minuter och måndagar kl.17.10 under 40 minuter.

Vi är egentligen inte bekymrade av vad som händer på riksplanet för vi har vår egen förening som fungerar som en självständig gemenskap. Vi möts för att vi har intressen för och rötter i Tornedalen. Vi är en vänskapsförening.

Ni ska ändå få en introduktion av Bengt hur han analyserar förhållandena i förbundsstyrelsen. Låt oss njuta av vårens blommor och grönskan som spirar på marken och uppe i träden.

Vi möts igen! hälsar

Tyra Helena / styrelsen sänder också sina förhoppningsfulla hälsningar.

Hösten 2021

- Styrelsen har på gång en planering för hösten.
 - Så snart restriktionerna lättat och vi kan se framåt. Under sommaren, senast rätt tidigt i augusti, är ett nytt Nyhetsbrev inplanerat.
-

Minoritetsspråkspriset utdelas av ISOF Institutet för språk och folkminnen. Kulturministern medverkade och utdelade.

VI GRATULERAR!

Omvälvningar i STR-T

Det är minst sagt rörigt i vår förbundsledning. Verksamhetsledaren Maja Mella har sagt upp sig med hänvisning till dåligt ledarskap. Årskongressen följde inte valberedningens förslag utan avsatte delar av styrelsen inklusive ordföranden Kerstin Salomonsson och vice ordföranden Börje Rytiniemi och beslutade om nya namn i stället.

Hur kan sådant ske och varför? Det som hänt i STR-T är typiskt för en svag förening med dålig interndemokrati och är lättare i föreningar med få och dessutom inaktiva medlemmar. STR-T är en sådan förening. Det som hänt är ett typiskt exempel på en kupp. Någon eller några trummar ihop ett gäng medlemmar till ett årsmöte i en förening så att man blir en majoritet och kan rösta igenom sina förslag. Vanligt för en kupp är också att man inte har en öppen diskussion i föreningen inför ett årsmöte (eller andra beslut) så att alla medlemmar kan få en bild av de olika uppfattningar som finns och kan bilda sig en egen uppfattning och ta ställning för olika förslag.

Förbundsstyrelsen har länge tagit ställning och agerat i för tornedalingar viktiga frågor som kravet på en sannings- och försoningskommission med motivet att staten utsatt oss tornedalingar för förtryck och övergrepp. Numer kräver förbundet att vi ska bli erkända som urfolk. Beslut i så stora frågor har i tornedalingarnas namn tagits på årsmöten med mycket svagt deltagande, förutom styrelse och funktionärer en handfull representanter från medlemsföreningarna. Inga försök att bilda sig en uppfattning om vad medlemmarna i föreningarna eller för den delen tornedalingar i allmänhet tycker. Inget material som underlag för diskussion i föreningarna på medlemsmöten eller möten i byarna, inga enkäter.

De representanter som deltagit på årsmöten har ställts inför färdiga förslag "gömda" i en verksamhetsplan som ett årsmöte haft att besluta om.

Försök att få en diskussion under årsmötet om förslagen har avstyrts (jag talar av egen erfarenhet).

Årsmöten är inte heller lämpligt forum för öppna, breda diskussioner om så stora sakfrågor, de ska vara färdigberedda för beslut. Diskussion och förankring ska ha skett innan årsmötet. Men så har alltså förbundsledningen, dit räknar jag också tjänstemännen, inte agerat.

Man kan väl säga att förbundsledningen själv bäddat för den kupp som nu skett genom att skapa en dålig tradition. Man har helt enkelt berett marken genom sitt arbetssätt där några få centralt placerade personer styr och ställer i stort sett efter eget skön.

Vad var den egentliga orsaken till kuppen, ja, om det kan man än så länge bara spekulera, även om Kerstin Salomonsson har redovisat sina erfarenheter i intervju i Haparandabladet. Min uppfattning sedan länge är att det funnits en grupp människor i förbundet, i styrelsen, bland tjänstemännen och personer runt dessa, som varit vana att utan inblandning arbeta på det sätt som jag beskrivit ovan. Möjligen har dessa nu inte längre kunnat agera som tidigare och då ansåg man att det var tid för en palatskupp. Dessutom var det enkelt att just under pandemin med årsmöte på nätet att trumma ihop så mycket folk som behövdes för att göra en kupp.

Jag vet att kommissionen, som nu arbetar med frågorna om statens påstådda förtryck av och övergrepp mot tornedalingar, har fått mycket synpunkter om att tornedalingar i allmänhet inte delar förbundsledningens beskrivning av vår historia. Förhoppningsvis ger ståhejet kring förbundsledningen anledning för kommissionen att närmare granska och bedöma förbundets görande och låtande. I övrigt hänvisar jag till den text ni tidigare fått om behovet att problematisera berättelsen om språkförtryck och övergrepp i Tornedalen.

Bengt Bucht

Byabönen i Tornedalen -ny bok!

I förra Nyhetsbrev berättade vi kortfattat om forskning som Eva Hellman bedriver. Nu finns första delen av arbetet i bokform, *Byabönen i Tornedalen ur ett kyrkohistoriskt perspektiv*. 92 sidor, utgiven av Luleå stiftshistoriska sällskap, där man också kan beställa boken.

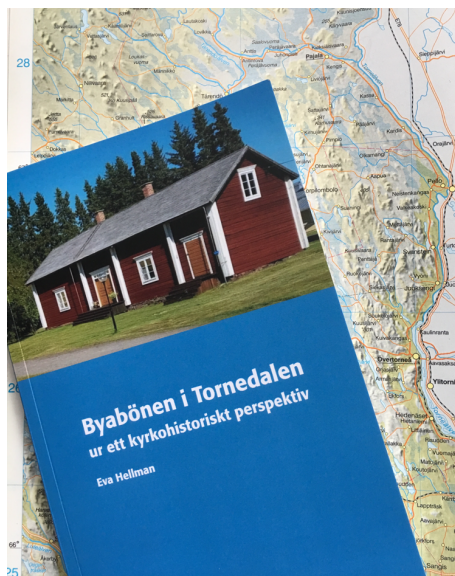
En intressant och läsvärd bok som skildrar den laestadianska byabönen i tre faser från grundandet 1848 till 1920-talet.

Hon fortsätter nu med tiden därefter. Samhällsomvandlingen i Tornedalen påverkade allt. Också kvinnor lyfts fram, en predikant och en som var *lukkari* och *etulaulaja* försångare. Litteraturlistan på fem sidor innehåller många titlar även om Lars Levi Laestadius och hans verksamhet.

/Irma Ridbäck

TILLÄGG:

Något som blev tydligt för Eva under arbetet med boken var knappheten på material om byabönen i Tornedalen under 1900-talet. De uppteckningar som Lunds universitet gjorde under 1950-talet om äldre kyrkliga seder i Sverige omfattar enbart fyra poster från Tornedalen. Bristen på information visar att det är angeläget att samla material om byabönen i Tornedalen under förra seklet innan minnena är borta för alltid. Under hösten kommer Eva därför att genomföra intervjuer med tornedalingar som själva varit med om byaböner i sina hembyar. Förhoppningsvis kan flera av föreningens medlemmar delta i byggandet av en kunskapsbank som synliggör en viktig del av vår historia. Under sensommaren kommer Eva att kontakta er som redan hört av er. Alla är välkomna att ringa 070-4676304 eller skriva till eva.hellman@teol.uu.se.

”Gränsens psykologi” m.m.

Det är titeln på ett radiokåseri som Ragnar Lassinantti höll 25 maj 1962. Jag råkade ta fram boken när jag läste *Byabönen i Tornedalen*. Kåseriet ingår i *Synpunkter och skildringar* (1965), urval av hans texter, utgavs till hans 50-årsdag. Han talar om en gräns som skiljelinje, att det finns olika slag av gränser, som riksgränser, religiösa gränser, klassgränser och språkgränser. Han frågar sig också: vem skapar en gräns? Så exemplifierar han med Karesuando kyrkogård, där Laestadius främste lärjunge Johan Raattamaa ligger begravd under två gravvårdar, den ena rest av öst-, den andra av västlaestadianerna. På 250 sidor hinner han beröra många frågor, redovisa olika ståndpunkter, som t.ex. i Språkliga förhållanden på Nordkalotten, och han avslutar det föredraget (Nordkalottkonferensen 1964 i Kemi) med följande: ”I dagens läge måste vi rikta blicken framåt och se vad vi kan göra för att göra situationen ännu bättre. Det är helt meningslöst att processa med det förflutna och försöka räkna ut vem som haft rätt och vem som haft fel i det förgångna.”

Han talade om den rikedom som fyra språk på Nordkalotten skänker, ”en naturlig hävstång för materiellt framåtskridande”. // Irma R.

+

Korpilombolo Tidning

Nu har det gått ett år sedan en grupp aktiva i Korpilombolo, framför allt Korpilombolo kulturförening, startade ett nyhetsblad.

Inte bara nyheter, blickarna går också bakåt och runt till byar och gårdar i den forna kommunen. Utges varje månad.

Tidskriften har ett flertal gästskribenter och kontakten utåt är Alf Klippmark, han nås via affe@korpilombolo.se

I varje häfte finns en meny för nästa månad till restaurangen i Kulturhuset. Häften innehåller såväl aktuell information om kommande vägarbeten, som också korta berättelser om de olika byarna, som ex. byn Suaningi, där Kristina Laanen i nr Juni 2020 berättar om namnet, elektriciteten, skolan och annat. I ett annat häfte, dec. 2020, möter vi gården Käkimännikkö, men vi läser också om Nattfestivalen, som fick en digital utformning.

Texter på Meänkieli finns också med, men inte i den utsträckning som kunde varit möjlig.

/Irma

=====

Två hus ifrån olika landskap.

Vi har alla upplevt gamla hus som något välbekant, passerat förbi, nickat och kört vidare. Nästa gång var huset borta. Ett torp i Jämtland, det levde med årstiderna, hade sin skönhet! Saknades när det inte fanns!

Korpilombolo Tidning 12 nr/år.

Man kan prenumerera, 400 kr per år (för tidskrift och porto) Se länk t.v., Affe@.

Uusitalo, namnet antyder det var ett nybygge i byn, Narken. Han kom från 'Vanhatalo', hans fädernegård som dock kallades Taavola. AMS bidrog med medel för rivning av bostadshus och ladugård.

Medverkande: Tyra Helena Lindström, Bengt Bucht, Irma Ridbäck (även red.)